

Decisiones Sacramentales, Theologicæ, Canonicæ, & Legales

In Quibus Tota materia Sacramentorum, Theologiæ Moralis, Juris Canonici,
& Quæstiones plurimæ Juris Civilis explicantur, dilucidantur, & traduntur,
Eruditionibus, Historiis, & Exemplis adornatæ ; Opus Episcopis, Vicariis,
Parochis, Confessariis, aliisque Studiosis utile, ac jucundum In Libris
novem ...

Via Lactea Sive Institutiones Juris Canonici

Chiericato, Giovanni Maria

Augustæ Vindellicorum, 1730

Tit. I. De Judiciis, & illorum divisione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94613](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94613)

INSTITUTIONUM JURIS CANONICI.

LIBER TERTIUS.

TIT. I.

De Judiciis, & illorum divisione.

Dictum est supra de Personarum, & Rerum divisione, & Jure, nunc juxta ea, quæ præmissa sunt in §. *fin. supr. de Ecclesiast. Constitut.* videndum est de Judiciis. Et pro tituli explicacione videbimus:

1. Quid sit Judicium?
2. Quot sint Judiciorum species?
3. Quot eorum sint partes?
4. Quæ ad Judicium constituendum sint necessaria?
5. Quis Judex dicatur?
6. Quot Judicium species?
7. Qui possint esse Judices?
8. Qui possint Judices dare?
9. Qui possint esse in Judicio activè, & passivè?
10. Quis ordo in Judiciis servetur?
11. De quibus rebus Judicium consistat?
12. Quomodo Judicium solvatur?

Quò ad Primum. Illud primò loco monendi sumus, Judicii nomen æquivocum esse; etenim significat actionem; ut Judicium familiæ hereditariæ, communi dividendo. *l. in Judicio. ff. Fam. heredit.* Item animi destitutionem. *§. 2. Instit.* Quibus non est perm. fac. testamentum; interdum sententiam Judicis. *l. 1. ff. de Legat. præst.* Sed cæteris omittis Judicium significat causam, ac litis ordinationem; & in hoc sensu hic capitur, & in *tit. ext. eod.* & in *tit. C. & ff. eod.* Et potest describi, ut sit *Discussio causa, quæ rite fit in Foro coram Judice, ut hic in princ.* Vel dicamus, ut sit *Actus legitimus trium personarum, Actoris nempe, Judicis, & Rei, ita Doctores in Rubr. ext. eod.* ubi vide de pluribus aliis definitionibus.

Quò ad Secundum. Judiciorum præcipua divisio est, ut alia dicantur Judicia Divina, ut sunt illa, quæ Deus Omnipotens sine hominis ministerio in hoc, vel in futuro sæculo constituit. Tholosan. in suo *Tractat. Syntagmat. Juris lib. 47. cap. 4. num. 1.* Alia verò judicia Humana appellantur, ut sunt illa, de quibus hic intelligimus, & per homines exercentur. Ista verò dividuntur in Sæcularia, & Ecclesiastica. Sæcularia sunt ea, quæ coram Judice Laico inter personas sæculares exercentur. Marant. in *Specul. p. 4. d. 11. §. Summa divisio. hoc tit.* Ecclesiastica verò illa dicuntur, quæ coram Judice Ecclesiastico agitantur inter personas Ecclesiasticas. *c. Cum non ab homine. ext. eod. & c. At si Clerici. d. §. Summa divisio.* Hæc autem Ecclesiastica vel sunt temporalia, vel spiritalia: Spiritalia sunt illa, in quibus tractatur de Re ad animam pertinente. Temporalia, in quibus agitur de Re, quæ ad sæculum spectat.

Doct. Clericali Tom. II. Lib. VIII.

Hanc distinctionem tractat Maranta in *Speculo. in 13. d. p. 4.* Rursus Judicia vel sunt publica, vel privata. Publica sunt, quæ a quocunque possunt institui ratione publicæ utilitatis, ut *tot. tit. Instit. Civil. de Publ. Judic.* Privata, quæ private rei gratia intentantur, *l. 1. & tot. tit. de Privat. Delict.* Accedat, Alia esse Judicia Universalia, in quibus Jus universum alicujus postulatur, alia Generalia, ut tutelæ, pro socio, & similia, nempe quia comprehendunt plura capitula. Marant. *d. p. 4. dist. 4. num. 2.* Alia particularia, in quibus Res una tantum singularis petitur; ut est Judicium Rei Vindicationis, *l. 1. ff. de Rei Vind.* Marant. in *Specul. d. p. 4. dist. 4.* Vel petitionis hereditatis, *l. 1. ff. de Pet. Hæred.* Addamus Judicia alia esse Ordinaria, alia Extraordinaria. Judicia Ordinaria sunt, quæ Jure Ordinario, Jurisdictione, & consueto ordine explicantur; & coram Ordinario; eo scilicet, qui suo Jure; vel Superioris beneficio universalem Jurisdictionem exercere potest; ut Episcopus, Archiepiscopus, Legatus, & similes. *§. Est & alia, hoc tit. Host. in sua Summ. de Off. Ordin. §. 1.* Et Speculator *eod. tit. in princ.* Extraordinaria, quæ extra ordinem Jurisdictione concessa, seu delegata explicantur. *§. Extraordinariam, h. t. c. Quoniam contra de Probat. 3. q. 3. §. Spatium. Vers. ei autem.* Et Felin. in *Rubr. de Off. Deleg. num. 3.*

Attamen ordinaria Judicia appellantur ea, quibus opponuntur Judicia Summaria, quæ sunt ea, in quibus proceditur absque subtili observatione Ordinis Judiciarii; & ut vulgò dici solet, proceditur sine strepitu Judicii. *§. Rursus, hoc tit. Clement. Dispensiosam, de Judic. cap. Litteras, de Jur. am. Calumn. c. 1. de Dolo, & Contum. cap. Sapè, de Restitut. Spoliat. cum simill.* Ordinaria verò ideo vocantur, quia in iis exquisitè servatur Juris ordo, & omnes solemnitates. *§. fin. hoc tit.* Illud postremum addendum est, quòd Judiciorum, alia sunt Civilia, in quibus tractatur de Rei interesse tantum: Quædam Criminalia, in quibus differitur de crimine puniendo, & de poena delinquenti infligenda, ut refert Tholosan. in loco supra cit.

Quò ad Tertium. Quatuor existunt Judiciorum partes, quæ essentielles dici possunt, & sine quibus Judicium non proprie consistit. Litis contestatio, quæ est ejus rei, de qua apud Judicem disceptatur, ab utraque parte facta narratio. Secunda est Publicatio processus, etenim lite contestata, quæ ut plurimum negativè contestari solet, Actor probat suam intentionem, Reus suam exceptionem, examinantur testes, quibus omnibus peractis probata fiunt manifesta; & sic processus

G

cessus

cessus publici sunt, idest aperiuntur, & ostenduntur dicta testium. Tertia pars est Conclusio in causa: apertis enim probationibus, partes Jura sua adducunt, & illa producant, quæ necessaria judicant ad propriam probandam intentionem; & postquam utraque Pars Judicem bene instructum opinatur, concludit pro sua intentione. Quarta pars tandem est ipsius litis Decisio, quæ fit per Judicis Sententiam; quandoquidem plenè causa instructa, postquam in causa ipsa est conclusum, Judex suam profert sententiam, & controversiam decidit secundum ea, quæ in judicio sunt deducta, & probata, l. *Militas. §. Veritas, ff. de Offic. Præsidi.*

Quò ad Quartum. Ad judicium constitutum sunt illæ omnes partes necessariæ, quæ superius fuere relatæ, sed præter eas nonnulla alia exiguntur. Et Primum In jus vocatio; quæ est Interpretatio illa, quæ fit experiundi causa, l. *1. ff. de in Jus vocan.* Ab hac enim parte incipit actionis propositio; quinimò secundum nonnullos, & ipsum Judicium exordium sumit. §. *fin. Institut. Civil. De pena temere litigantium.* Insuper exigitur actionis editio, quæ est exhibitio petitionis ab actore facta; & fit ab hoc, ut Reus possit deliberare, an velit cedere, vel contendere. *Auth. Offeratur, C. de lit. contest.* Tertio est necessarium, ut adsit Actor, Reus & Judex: istæ enim tres personæ propriè judicium institunt, c. *Forus, ext. de Verb. Signif. l. Inter litigantes, l. Julianus, ff. eod.* Ac tandem necessarium est, ut acta conscribantur, c. *Quoniam contra, de Probationem.* Et hoc fit ab hoc ut Judex plenè instructo negotio, plenèque discussio, possit quamprimùm causam determinare, c. *Jurgantium, de Sent. & Rescript. Plura apud Marant. p. 6. per totum.*

Quò ad Quintum. Judex (qui quasi jus populo dicens vocatur) ille est, qui Jurisdictione propria, aut sibi delegata, aut commissa jus habet, & facultatem inter litigantes cognoscendi, & controversias, seu litigia terminandi, l. *Penult. ff. eod.*

Quò ad Sextum. Variæ sunt Judicum species. Etenim Alii sunt Ordinarii, & sunt illi, qui suo Jure, vel Superioris beneficio habent Jurisdictionem universalem, & possunt cognoscere de causis inter subditos propriæ Jurisdictionis, ut est Archiepiscopus, Episcopus, & similes, ut supra dixi. §. *Igitur, h. t. arg. c. Novit. de Legat. Officio.* Qui textus loquitur de Legato, c. *Ut litigantes, de Offic. Ordinar. in 6.* Alii dicuntur Extraordinarii, seu Delegati, & sunt illi, qui ex Jurisdictione demandata in causa particulari cognoscunt, ut notatur in l. *A. Judice, C. eod. §. Extraordinarium, hoc tit. Legistæ in Rubr. ff. de Offic. ejus, & Canonistæ in Rubr. de Offic. delegat. post. Host. in sua Summ. eod.* Secunda divisio est, ut alii dicantur Competentes, & sunt illi, qui propriè Judices existunt, & propriè Jurisdictionem habent; Alii verò dicuntur Incompetentes; & sunt illi, qui è contra Jurisdictionem inter litigantes non habent. Quidam adhuc dicuntur Judices à quibus; & sunt illi, qui cum sint minores Judices sententiam tulerunt, à qua est appellatum, qui nominantur etiam Judices primarii. Nonnulli verò dicuntur ad Quos; & sunt illi, qui in causa appellationis cognoscunt, & majores sunt, & appellationis Judices nuncupantur, l. *1. ff. Quis, & à quo. Accedat,*

alios dici Judices Criminales, qui de criminibus cognoscunt, quosdam Civiles, qui in causis pecuniariis jus dicunt. Ac tandem nonnulli appellantur Judices Civiles, quia causas ad Civiles pertinentes decidunt; quidam verò Militares dicuntur, qui inter Milites cognoscunt; ut in *Rubr. C. Ut omn. Jud. tam Civil. quam Milit.*

Quò ad Septimum. Regula est generalis affirmativa constituenda. Omnes posse Judices esse, nisi speciali ratione aliquis prohibeatur. Verùm nonnulli moribus prohibentur, quidam natura, & quidam lege. Moribus ut Servi, & Mulieres, quia sicut est receptum, l. *2. l. Quod ariner, de Regul. Jur. Natura, qui Judicio pleno manifestè carent, veluti Furiosus, pupillus, furus, & mutus, quinimò & minor non habens decimum octavum annum prohibetur, nisi vel Partes illum eligant, vel Princeps det, l. Cum Prator. de Jud. ubi Gloss. l. Quidam de Res Jud. Ille autem prohibetur lege, qui ob sui turpitudinem Senatu privatus est, l. *Cassus, ff. de Senat.* His exceptis omnes possunt esse Judices, licet ex speciali causa quis tanquam suspectus in causa particulari recusetur; notatur in l. *Apertissimi per illum tex. C. de Jud.**

Quò ad Octavum. Dare Judices possunt illi, quibus hoc conceditur vel à Lege, vel Senatusconsulto. De Jure Canonico dant Judices illi, qui sunt Ordinarii, item etiam Delegatus à Principe (intellige de Principe non recognoscente superiorem saltem in temporalibus, ut per Abb. in cap. *Pastoralis, de Offic. delegat.*) potest alteri subdelegare; nisi in ipsius electa sit Industria, §. *Possunt autem, h. t. cap. Significalli, & c. fin. de Offic. delegat. l. Inter artifices, ff. de Solut.* Attamen circa hoc distingue secundum Abbatem in d. cap. *Significalli.* Aut Delegatus à Principe vult delegare ex causa, & non est dubium, c. *Si pro debilitate, de Off. deleg.* Aut nulla justa causa subest; & tunc, aut non facit in fraudem alicujus, sed non vult se implicare litigiis, & potest subdelegare, ac compellere subdelegatum ad acceptandam subdelegationem, cap. *Pastoralis, de Offic. deleg.* Aut malitiosè vult subdelegare, & in fraudem alicujus; & tunc licet valeat subdelegatio, tamen non potest compellere renitentem, d. c. *Pastoralis, secundum intellectum Abbatis.* In dubio tamen non præsumitur in fraudem subdelegare, nisi saltem probetur ex conjecturis, ut notatur in d. c. *Pastoralis.* Verùm; quamvis tanta sit auctoritas Delegati à Principe, attamen non potest in Civili judicio partem compellere, ut personaliter coram se compareat, nisi ad hoc speciale mandatum habeat; vel nisi pro veritate dicenda; vel pro Juramento calumniæ exhibendo velit compellere, vel alia Juris necessitas hoc requirat. §. *Non tamen, h. t. c. 1. eod. in 6.* Item etiam non potest subdelegare, nisi certis personis, scilicet Dignitate præditis, atque Personatum obtinentibus, vel Ecclesiarum Cathedralium Canonici. §. *Sed nec, h. t. cap. Statutum. §. In nullo, de Rescript. in 6.*

Insuper nota, quòd non solum unus, sed etiam plures dari possunt Judices, qui in eadem causa judicent. §. *Item, h. t. c. Sessitatus, de Rescript. c. Causam, & c. Cum causa, & cap. Quamvis, de Off. deleg.* Et quando causa sic pluribus est delegata, id hunc habet effectum, quòd

quod nisi sit apposta clausula, quod si omnes interesse nequiverint, vel noluerint, reliqui exquantur; tunc simul omnes conjunctim procedere debent; alias Processus non valebit, *d. s. Item, d. c. Causam, de Offic. Delegat.* Et talis clausula id operatur, quod impediatur subdelegationem; nec enim qui non sunt impediti, sunt cogendi admittere subdelegatos collegarum suorum; sed quod ipsi agunt probandum est: Quod fecus est, quando hujusmodi clausula non est apposta. *s. Planè, cum seq. h. r. d. c. Coram.* Et ibi traditur per Doctores *de Offic. Delegat.* Verum tamen est, quod clausula operatur solummodo in casu, quando aliqui non possunt, vel legitime nolunt interesse. *s. Hoc tamen, hoc tit.* Et de hac re late tractatur in *c. Prudentiam, in princ. de Offic. Delegat.* & in *d. c. Sciscitatus.* Et nota, quod quando pluribus sic negotium commissum est; tunc uno eorum inchoante, alii ulterius non poterunt se intrromittere, nisi ex causa; ut puta si infirmitate, vel alio justo motivo, illum, qui causam tractare coeperit, contingeret impediri, vel dolo malo in ea procedere recuset. *s. Porro, hoc tit. c. Gratum, c. Licet, & c. Quamvis, de Offic. Deleg. & cap. Si à Subdelegato, eodem tit. in 6.* Et Jurisdictio perpetua per unum vivo mandatore dicitur perpetua quo ad omnes condelegatos. *s. Jurisdictione, h. r. cap. Cum plures, de Offic. deleg. in 6.* Illud nihilominus generaliter notandum est, quod si uni, si pluribus, si à Principe, si ab alio mandata fuerit Jurisdictio, mandati forma diligenter custodienda est; ita ut nihil contra quam sibi commissum est, delegatus tentare praesumat. *s. Sed si, hoc tit. cap. Venerabili, de Offic. Delegat. & cap. Cum dilecta, de Rescriptis. l. Si Procurator, c. de Procurator, l. Diligent, ff. Mandati.* Hoc tamen declaratur multis modis: Namque si quis impediatur Jurisdictionem delegati, vel noluerit in Judicium venire, hoc casu delegatus à Principe Ecclesiastica districtione poterit eum coercere, quamvis id litterarum commissionis non contineat: vel etiam pro delicti, & causae qualitate secundum Arbitrium suum multare, si certa poena non exprimitur: Cui enim commissa est Jurisdictio, eidem dicitur id omne commissum, sine quo ille suam Jurisdictionem exercere non potest. *s. Planè, hoc tit. c. 1. de Offic. delegat.* ubi de hoc: & facit *cap. Præterea, c. Significasti, c. Prudentiam, in fine, c. Suspicionis 1. resp. de Offic. delegat. c. Tam litteris, de Testib.* Secundò poterit admittere honestas exceptiones, & à Juris æquitate non aberrantes, licet id expresse mandato non comprehendatur. *s. Rationabiles, hoc tit. cap. Ex parte, il 2. de Offic. deleg. & Abb. ibi: & Legistæ in l. Placuit, de Judic.* Tertio si rescriptum sit impetratum adversus aliquem, qui Judicii mutandi causa possessionem, super qua erat controversia, alienavit, Judex delegatus poterit cogere eum, in quem est facta alienatio, ut coram se Juris pareat æquitati, non obstante quod rescriptum sit impetratum adversus alium, *s. Sed etsi, hoc tit. c. 1. de Alien. Judic. mut. causa fact.* In hoc tamen requiritur dolus ex parte alienantis, & etiam ex parte ejus, in quem est facta alienatio. *Abb. in d. c. 1.* Unde etiam ex hac littera aliud notare debes, quod hic specialiter fit derogatio de persona ad personam contra *cap. P. & G. de Offic. deleg.* Et de hoc vide per *Abb. in cap. Quia, eod.* Quartò, & ultimo declaratur, ut non habeat locum, quod supra diximus, quando

Doct. Clericali Tom. II. Lib. VIII.

alicui mandatur Inquisitio, vel quid aliud expediri certo loco; nam si ob illius potentiam, contra quem inquiri, vel procedi mandatur, vel fautorum ejus, eo loco secure mandatum executioni mandari nequeat, locum securum, & idoneum eligere valet; quod etiam facit, quoties id iusta, & rationabilis causa suaserit. *s. Simili, hoc tit.* Quod habet locum in delegato à Sede Apostolica. *c. Statutum, de Offic. deleg. in 6.*

Quò ad Nonum. Regulariter omnes possunt esse in Judicio tam active, quam passive, nisi quis speciali ratione prohibeatur, ut Servus, qui regulariter nec convenit, nec convenitur. *l. Servus, C. de Judicis;* nonnullis exceptis Casibus favore libertatis, utilitatisque publicæ. *l. Cum certis, ff. eod.* Deinde prohibentur Monachi. *Auth. Ingressi, C. de Sacrosanct. Eccles. Pupillus, Furiosus, Prodigus, Mutus, Surdus sine Tutore, vel Curatore. l. 1. & tot. tit. C. Qui legit. pers.* Accedat Excommunicatum in Judicio esse non posse. *c. Intelleximus, ext. eod.* Non omittam, nec Magistratum posse conveniri, dum tempus Magistratus durat. *l. Pars litterarum, ff. eod.* Nec illegitimam personam posse per se comparere. *l. fin. C. de Procurat. exceptis quibusdam personis, de quibus in l. 1. in fine, ff. de Postul.*

Quò ad Decimum. Duæ recensentur Ordinis species, *Accidentalis, & Substantialis;* ita notatur in *l. 1. ff. de Appellat. & in l. Prolatam, C. de Sent. & interloc. omni. Jud.* Prima potest omitti. Secunda haudquaquam. Ordinis autem substantialis erit, ut cognoscat Judex competens, hinc Laicus inter Clericos non judicat. *s. Pari ratione, hoc tit. cap. Si diligenti, de Foro compet.* ubi latissime de hoc *cap. Inolita. 11. q. 1.* Nec huic privilegio fori Clericus potest renunciare. *d. c. Si diligenti.* Si tamen Clericus reconvenitur, tunc Judex Laicus hoc casu potest esse Judex. *c. Cujus in agendo. 3. q. 5. c. 1. & 2. de Mut. petit.* Vel nisi de Feudo agatur. *c. Verum, de Foro compet.* Hujus occasione dubitatur, si captus sit Clericus à Judice seculari, qui inficietur illum Clericum esse, quaeritur quis debeat de hoc cognoscere? Et respondetur, Judicem Ecclesiasticum debere super hoc decidere, vocato tamen Judice seculari, vel alio, cujus interfit. *s. Dubitari, h. r. c. Si Judex, de Sentent. excommun. in 6.* Unde si notorium fuerit, vel fama publica extiterit, illum esse Clericum, debet Judici Ecclesiastico restitui. *s. Sed si, hoc tit. c. Cum olim, de Verb. signif. & not. in d. c. Si Judex, de Sent. excommun. in 6.* ex quo nota, quod is Clericus debet esse talis, qui privilegio Fori gaudere debeat; Unde Clericus buffo, vel goliardus, qui artem ludricam per annum exercent, & tertio admonitus non desistit; vel etiam Clericus uxoratus non incedens cum habitu; vel Bigamus, vel Degradatus non remittitur: ita notatur in *d. c. Si Judex.* Hoc idem dicitur de eo, qui ante deprehensionem publice pro Laico se gerebat, & quasi Laicus communiter habebatur; nam quamvis deprehensionis tempore in habitu Clericali repertus fuerit, non ante restituendus erit, quam de Clericali titulo fidem fecerit. *s. Aliud, h. r. d. c. Si Judex, de Sent. excommun. in 6. c. Ut inquisitionis. s. penult. de Hæret. in 6.* Unde si ante deprehensionem pro Clerico publice se gerens, tonsuram, & Clericales vestes deferens deprehensus fuerit,

G 2

pro

pro Clerico præsumetur, donec contrarium constiterit. *f. Idem. h. tit. d. cap. Si Judex & per Abb. in cap. Ex parte. il. 3. & in c. Contingit. de Senr. excommuni.* Verùm sicut Clericus convenitur in suo foro, ita quoque Laicus debet conveniri coràm suo Judice. *f. Quod si. hoc tit. cap. Cum sit generale. hoc tit. c. Si Clericus. de Foro compet. c. Experimentia. cum seqq. II. quest. I.* Et quia hoc fallit in aliquibus casibus; ideo de his vide in Gloss. in *d. f. Quod si. in verb. sequatur.* Ad hoc autem, ut cognoscatur, an quis sit Clericus, an Laicus? est inspiciendum, an habeat Ordines, vel habitum gerat: quod si in habitu incedit, & aliquos Ordines habet, Clericus judicatur, nisi in fraudem fortè habitum susceperit; ita Bart. in *l. 1. num. 3. ff. de Penis.* Postquam autem de Judicis competentia constat, porrigitur libellus, datur copia parti, deliberat Reus, an velit cedere, an contendere? Probantur assertiones, exceptiones, contestatur lis, publicatur processus, concluditur in causa, ipsaque instructa sententia fertur, datis semper legitimis dilationibus; ita tamen ut non protrahatur causa in longum plus, quàm æquum sit, ut dictum est supra in *cap. 8. l. Properandum. C. de Jud. cap. Jurgantium. de Senr. & Re Judic.* Ordinis Accidentaliter erit, ut cautiones præstentur, opponatur Testibus, Procuratori, & alia similia, sine quibus potest Judicium consistere ut notatur in *d. l. Prolatam.*

Quò ad Undecimum, Judicium de his rebus constituitur, quæ sunt in obligatione, & debentur. Actio enim est Jus persequendi in Judicio, quod debetur. *f. 1. Instir. Civil. de Action.* Ex his igitur Judicium constituetur, *l. Nam quem admodum ff. eod.* Id tamen est verum, quòd non omnis Judex est adeundus, sed ille tantum, qui cognoscere potest. *l. Ut fundus. ff. communi dividunt. l. Solemus. ff. eod.*

Quò ad Postremum. Variis modis Judicium solvitur. Et primo loco finitur tempore; ut si intra certum terminum causa decidenda committatur. *f. Sed & cum. hoc tit. cap. De causis. ubi Abb. de Off. deleg.* Et hoc in delegato. Generaliter autem in criminalibus, si transeat biennium, nec actor Judicium prosequatur, Judicium expirat. *l. 1. & tot. tit. c. Ut in r. accer. temp. crim. quest. term.* Vel si tempus sit statutum à Judice secundum distantiam locorum; nam transacto tempore expirat instantia. *l. 1. C. de Dilation.* Vel si causa civilis sit, post triennium. *l. Properandum. C. de Judic.* Secundò solvitur, Sententia lata; ipsa enim est, quæ propriè Judicium determinat. *l. 1. & tot. tit. ff. de Re Judic.* Tertio solvitur extincta Jurisdictione Judicis, qui judicare debet, veluti si re integra ille, qui dedit Judicem, jurisdictionem revocat expressè. *c. Quamvis. de Offic. deleg. in 6.* Res autem integra non dicitur, quando facta est citatio. Bart. in *l. Et quia. ff. de Jurisd. omn. Judic. c. Relatum. de Off. deleg.* Quamvis videatur ob stare. *c. Gratum. eod.* Sed de intellectu illorum textuum videndus Barbosa in *Collect. DD. ad utrumque*, ubi eosdem ad concordiam optimè reducit. Vel etiam tacitè potest fieri revocatio: ut est, quando Delegans ad partis instantiam citat, vel alio modo cognoscit in causa. Archid. & Joannes Andr. in *d. c. Quamvis*; & per Doctores in *c. Incimasti. de Appellat.* Et hoc procedit, quando in totum Judex committit vices suas, alias enim re etiam non integra delegans potest revocare. *l. Judicium solvitur. ff. de*

Jud. & pertex. in d. c. Quamvis. & in c. Judex. de Off. deleg. in 6. Item & quartò Judicium solvitur morte delegantis, vel delegati. *f. Morte hoc tit. c. Prælatum. & cap. Si delegatus. d. Off. delegati. Quod intellige esse verum in eo, cui per mandatum datur nova Jurisdictione; nam secus id contingit, quando alicui habenti Jurisdictionem præcipitur; huic enim non datur nova potestas, sed potestatis antiqua excitatur; unde non possumus dicere, hunc fungi vice mandatoris. *c. Licet. & c. penult. ext. de Offic. Ordin. Bart. & Legista in d. l. Et quia. de Jurisd. omn. Judic. Canonista in d. c. Prælatum.* Et hoc adeò verum est, quòd morte delegati &c. Ut si pluribus est delegata causa, & unus ex his moriatur, istius mors efficit, ut quoad alios etiam Jurisdictione suspendatur. *d. c. Relatum. d. c. Si delegatus.* Est tamen casus, in quo mors non præjudicat, quando scilicet res non est integra, sed delegatus cognoscere cepit. *d. c. Relatum.* Item finitur Judicium, quando delegatus impediatur impedimento Juris, vel Facti. Juris, ut si infamis sit factus; Facti: ut si infirmitate impediatur. *f. Sed est hoc tit. cap. Sciscitatus. de Rescript. c. Præterea. de Testib. cogen. Idem etiam dicendum est, si delegatus à Principe ipse, vel per alium sententiam executioni mandavit. *f. Idem Juris. hoc tit.* Semel enim functus est Officio suo. *c. In litteris. de Offic. deleg.* Et hic obiter nota, quòd delegatus ab alio, quàm à Principe, non potest suam sententiam executioni mandare. *cap. Pastoralis. de Offic. deleg.* Accedat Judicium solvi, si delegatus se incompetentem pronunciet. *f. Item. hoc tit. per Abb. in c. Significasti. & per Felin. in cap. Ex parte de Offic. Deleg.* Et hoc adeò verum est, ut nec per consensum partium possit Jurisdictionem reassumere. *d. f. Item. arg. l. Privatorem. C. de Jurisdic. omn. Jud. cap. Super eo. f. Pariratione. & c. Si diligenti. de Foro compet.* Addamus tandem extingui Jurisdictionem per recusationem Judicis. *f. Recusatione hoc tit. cap. Causam. & cap. Insinuante. & c. Suspicionis. De Offic. delegat.* Quæ recusatio ex probabili causa procedere debet. *d. c. Suspicionis.* Veluti si Judex sit consanguineus, Advocatus, aut Familiaritatem non modicam cum altera parte contraxerit, aut alia sit similis causa. *d. f. Recusatione. d. c. Causam. & d. cap. Suspicionis.* In recusationis autem causa variè cognoscitur; nam si duo à Sede Apostolica sint delegati; & contra unum ex duobus causa suspicionis proponatur, si in delegatione sit apposita Clausula, quòd si ambo interesse non possint, alter in causa procedat, tunc coràm non recutato conjudice expedienda erit. *c. Si contra. de Offic. deleg. in 6.* Ubi verò non est apposita clausula, debet super hoc ad Arbitros recursus haberi. *d. c. Suspicionis.* Ex quo enim simpliciter dati sunt, unus sine altera cognoscere non potest. *d. cap. Causam. cap. Uno de Offic. delegat.* Sed si recusat delegatus Episcopi, causa coràm Episcopo tractatur. *d. c. Si contra.* Quod etiam procedit, quando Officialis Episcopi recusat. *d. c. Si contra*; ubi vide. Hæc succinctè dicta sunt de Judiciis, quorum materia cum sit amplissima, in controversiis contingentibus recurrendum est ad diffusos tractatus de Judiciis tum Sigismundi Scaccia, tum Pacis Jordani Episcopi Traguriensis, qui nuper de eis scripserunt plenissime.**